

Halina Kaluża

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

TENDENCJE ROZWOJU SEKTORA MSP W GMINACH POWIATU SIEDLECKIEGO

TRENDS OF SME SECTOR DEVELOPMENT IN THE COMMUNES OF THE SIEDLCE DISTRICT

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, obszary wiejskie, wskaźnik przedsiębiorczości, rozwój, powiat siedlecki

Key words: entrepreneurship, rural areas, entrepreneurship indicator, development, district Siedlce

Synopsis. Celem artykułu jest analiza tendencji rozwojowych sektora MSP w latach 2007-2010 w powiecie siedleckim. Omówiono stan przedsiębiorczości i zmiany zachodzące w ostatnich latach. Do analizy wykorzystano wskaźnik przedsiębiorczości. W badaniach podjęto również próbę oceny poziomu przedsiębiorczości oraz ustalono ranking gmin powiatu siedleckiego.

Wstęp

Przedsiębiorczość, która na początku XX wieku była w teorii Schumpetera jedynie modelem teoretycznym, stała się w XXI wieku faktem społecznym o rosnącej doniosłości [Solarz 1990]. Pozarolnicza przedsiębiorczość na obszarach wiejskich stwarza możliwości absorpcji istniejących nadwyżek siły roboczej, pobudza rozwój kapitału ludzkiego, otwiera społeczność wiejską na nowe kierunki aktywności gospodarczej, przysparza społeczności wiejskiej dodatkowych bądź alternatywnych dochodów. Rozwój pozarolniczej przedsiębiorczości stanowi ważny czynnik rozwoju inicjatyw gospodarczych, pobudzający wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Ponadto, zainicjowanie działalności gospodarczej w regionie, uruchamia efekt mnożnikowy w dziedzinie inwestycji i konsumpcji, przyczyniając się do podnoszenia poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i kraju.

Najwięcej małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonuje w regionach zurbanizowanych. Na obszarach wiejskich zwykle dominują mikroprzedsiębiorstwa. Działalność MSP kreuje także obraz regionu na zewnątrz, przyciągając lub zniechęcając potencjalnych przedsiębiorców, klientów, inwestorów. Rozwój działalności MSP wyrównuje regionalne dysproporcje w rozwoju oraz wpływa na podniesienie poziomu życia ludności na danym obszarze [Baburowska., Marks-Bielska 2010]. Dla rozwoju gminnej przedsiębiorczości ważny jest więc rozkwit sektora MSP.

Celem artykułu było przedstawienie tendencji rozwoju sektora MSP w gminach powiatu siedleckiego. Wskaźnik przedsiębiorczości został wyrażony jako liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Do analizy wykorzystano dostępne dane statystyczne GUS, starostwa powiatowego oraz urzędów gmin.

Metodyka badań

W badaniach podjęto próbę oceny poziomu przedsiębiorczości oraz ustalono ranking 12 gmin wiejskich powiatu siedleckiego. Dla poszerzenia analizy uwzględniono dane dla miasta Mordy i powiatu siedleckiego ogółem. Posłużono się taksonomicznym miernikiem rozwoju, który może być traktowany jako funkcja zmiennych diagnostycznych. Do konstrukcji miernika wykorzystano dane za 2009 rok oraz następujące zmienne diagnostyczne (na 1000 mieszkańców):

- x_1 – liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem,
- x_2 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Przemysł”,
- x_3 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Budownictwo”,
- x_4 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Handel i naprawy”,
- x_5 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Hotele i restauracje”,
- x_6 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”,

x_7 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Pośrednictwo finansowe”,
 x_8 – liczba podmiotów prowadzących główną działalność w sekcji „Obsługa nieruchomości i firm”.
 Omawiany współczynnik konstruuje się w kilku etapach:

- 1) Wartości (x_{ij}) przedstawionych powyżej zmiennych diagnostycznych tworzą macierz obserwacji X , wymiarach $n \times p$, gdzie:
 n – liczba obiektów (gmin), $n = 14$,
 p – liczba cech diagnostycznych, $p = 8$.
- 2) Wartości macierzy X podlegają standaryzacji, czyli przekształceniu na wartości (z_{ij}) macierzy Z o tych samych wymiarach, zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

w którym:

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna obliczona dla każdej zmiennej diagnostycznej na podstawie $n = 14$ wartości;
 S_j – odchylenie standardowe obliczone dla każdej zmiennej diagnostycznej zgodnie z wzorem:

$$S_j = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n x_{ij}^2 - \frac{(\sum_{i=1}^n x_{ij})^2}{n}}{n-1}}$$

- 3) Wartości z_{ij} stają się podstawą ustalenia wzorca rozwoju, którym jest obiekt o współrzędnych $z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0k}$ gdzie:
 $z_{0j} = \max\{z_{ij}\}$ w przypadku zmiennych zwanych stymulantami, których wyższa wartość oznacza lepszą sytuację obiektu,
 $z_{0j} = \min\{z_{ij}\}$ w przypadku zmiennych zwanych destymulantami, których niższa wartość oznacza lepszą sytuację obiektu.
- 4) Dla każdego z obiektów ustala się odległość od wzorca (d_i) zgodnie z wzorem:

$$d_i = \sqrt{\sum_{j=1}^p (z_{ij} - z_{0j})^2}$$

Wyższa wartość tego wskaźnika oznacza niższy stopień rozwoju obiektu.

- 5) Na podstawie wskaźnika d_i oblicza się wartości względnego taksonomicznego miernika rozwoju (z_i) dla każdego z badanych obiektów zgodnie ze wzorem:

$$z_i = 1 - \frac{d_i}{d_0}$$

w którym:

$$d_0 = \bar{d} + 2S_d$$

\bar{d} – średnia arytmetyczna obliczona na podstawie $n = 14$ wartości d_i

S_d – odchylenie standardowe obliczone dla $n = 14$ wartości d_i zgodnie ze wzorem podanym w pkt 2.

Względny taksonomiczny miernik rozwoju przyjmuje wartości z przedziału $[0,1]$. Wyższa wartość tego wskaźnika oznacza korzystniejszą sytuację obiektu. Wartości omawianego wskaźnika wykorzystuje się do klasyfikacji obiektów zgodnie z zasadą:

Względny taksonomiczny miernik rozwoju przyjmuje wartości z przedziału $[0,1]$. Wyższa wartość tego wskaźnika oznacza korzystniejszą sytuację obiektu. Wartości omawianego wskaźnika wykorzystuje się do klasyfikacji obiektów zgodnie z zasadą:

- I grupa – sytuacja bardzo dobra:

$$\bar{z} + S_z < z_i$$

- II grupa – sytuacja dobra:

$$\bar{z} < z_i \leq \bar{z} + S_z$$

– III grupa – sytuacja dostateczna:

$$\bar{z} - S_z < z_i < \bar{z}$$

– IV grupa – sytuacja niedostateczna:

$$z_i \leq \bar{z} - S_z$$

Ponieważ w prezentowanej pracy średnia wartość względnego taksonomicznego miernika rozwoju wyniosła $\bar{z} = 0,38$, a odchylenie standardowe tego miernika było równe $S_z = 0,19$, klasyfikacja obiektów przebiegła zgodnie z zasadą:

- I grupa: $0,57 < z_i$ sytuacja bardzo dobra,
- II grupa: $0,38 < z_i \leq 0,57$ sytuacja dobra,
- III grupa: $0,19 < z_i \leq 0,38$ sytuacja dostateczna,
- IV grupa: $z_i \leq 0,19$ sytuacja niedostateczna.

Wartości omawianego miernika obliczone dla badanych obiektów oraz ocenę ich sytuacji przedstawiono w tabeli 3. Z przeprowadzonej analizy wynika, że dobrym rozwojem przedsiębiorczości charakteryzują się gmina Siedlce i Zbuczyn. W rankingu gmin większość gmin uzyskała ocenę dostateczną.

Wyniki badań

Powiat siedlecki położony jest we wschodniej części województwa mazowieckiego. Obejmuje swoim zasięgiem 12 gmin wiejskich i 1 gminę miejsko-wiejską. Powiat siedlecki jest rejonem rolniczym, w którym powierzchnia użytków rolnych stanowi 77,6 % powierzchni ogólnej [www.powiatsiedlecki.pl]. Powiat siedlecki zlokalizowany jest wokół miasta Siedlce – miasta na prawach powiatu. Powiat tworzy 13 jednostek administracyjnych (gmin): Domanice, Korczew, Kotuń, Mokobody, Mordy, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Skórzec, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie i Zbuczyn. Dwanaście z trzynastu gmin to gminy wiejskie, na terenie jednej z gmin zlokalizowane jest miasto i jest to gmina wiejsko-miejska (Mordy).

W powiecie w 2007 r. zarejestrowanych było ogółem 7895 podmiotów gospodarczych, z tego 7651 (96,9%) to podmioty prywatne. Najwięcej podmiotów (2622) zarejestrowano w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, włączając sprzedaż i naprawę pojazdów samochodowych). 99,9% podmiotów w tej sekcji to podmioty prywatne. Tylko 4 podmioty w tej sekcji były publiczne. Drugą, co do liczebności grupę (1246) stanowiły podmioty zarejestrowane w sekcji K (obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej), 65 podmiotów było publicznych, a zdecydowana większość (95%) znajdowało się w rękach prywatnych.

Na trzecim miejscu pod względem liczebności znajdowały się grupy podmiotów zarejestrowanych w sekcjach O (działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna) – 669, w tym 10 publicznych. W sekcji D (przetwórstwo przemysłowe) – 614, w tym 7 publicznych oraz w sekcji F (budownictwo) – 597 i jedno publiczne. W sekcjach N (ochrona zdrowia i pomoc społeczna) oraz J (pośrednictwo finansowe) – 472 i 357 podmioty prywatne oraz 15 i 0 podmiotów publicznych.

Kolejną grupę podmiotów stanowiły sekcje M, A i H odpowiednio prywatne/publiczne: 156/108, 228/1 i 159/1. Podmiotów nowo zarejestrowanych w 2007 r. było 735. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcji G (226) oraz w sekcjach K (110) [www.powiatsiedlecki.pl]. Ze względu na brak szczegółowych danych, dotyczących liczby podmiotów gospodarczych

Tabela 1. Wartości względnego taksonomicznego miernika rozwoju (z_i) oraz ocena sytuacji badanych obiektów

Table 1. Values of relative taxonomical measure of development (z_i) and evaluation of the condition of enterprises under study

Obiekty/ Enterprises	Wartości wskaźnika z_i / Values of index z_i	Ocena sytuacji/ Evaluation of condition
Powiat siedlecki/ Siedlce district	0,459	dobra/good
Gminy wiejskie/Rural gminas:		
Domanice	0,307	dostateczna/ enough good
Korczew	0,341	
Kotuń	0,301	
Mokobody	0,331	
Mordy	0,337	
Paprotnia	0,198	
Przesmyki	0,220	
Siedlce	0,970	bardzo dobra/ very good
Skórzec	0,314	dostateczna/ enough good
Suchożebry	0,424	dobra/good
Wiśniew	0,390	
Zbuczyn	0,980	bardzo dobra/ very good

Źródło: opracowanie własne
Source: own study

Tabela 2. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w powiecie siedleckim
Table 2. Number of enterprises registered in Siedlce district

Gmina/District	Liczba podmiotów w 2009 r./ Number of enterprises	Liczba podmiotów 2010 r./ Number of enterprises	Przyrost/spadek liczby podmiotów/ Increase/decrease in the number of enterprises	Dynamika 2009=100%/ Dynamics
Domanice	115	134	19	116,5
Korczew	138	143	3	103,6
Kotuń	384	405	21	105,5
Mordy	286	307	21	107,3
Mokobody	238	258	20	108,4
Paprotnia	112	118	6	105,4
Przesmyki	128	128	-	100,0
Siedlce	1507	1661	154	110,2
Skórzec	352	392	40	111,4
Suchożebry	253	270	17	106,7
Wiśniew	271	313	42	115,5
Wodynie	169	190	21	112,4
Zbuczyn	575	629	54	109,4
Powiat siedlecki	4528	4948	420	109,3

Źródło/Source: Zmiany strukturalne... 2011

Tabela 3. Wskaźnik przedsiębiorczości dla badanych gmin
Table 3. Index of entrepreneurship in the gminas under study

Gmina/ District	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2009 r./ Number of inhabitants in productive age in 2009	Wskaźnik przedsiębiorczości [%]/ Index of entrepreneurship [%]
Domanice	1731	66,4
Korczew	1755	78,6
Kotuń	5521	69,6
Mokobody	3388	70,2
Mordy	3981	71,8
Paprotnia	2738	40,9
Przesmyki	2167	59,1
Siedlce	11412	92,6
Skórzec	4835	72,8
Suchożebry	3012	84,0
Wiśniew	3805	71,2
Wodynie	2947	57,3
Zbuczyn	6364	90,4
Powiat siedlecki	52592	86,1

Źródło : jak w tab. 1
 Source: see tab. 1

w analizowanych gminach, obliczono wskaźnik przedsiębiorczości za lata 2009 i 2010.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że gmina Siedlce oraz Zbuczyn charakteryzowały się najwyższą wartością wskaźnika przedsiębiorczości. W 2007 roku na terenie powiatu siedleckiego zarejestrowanych było w systemie REGON 4088 podmiotów gospodarczych, w tym samym roku liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10 tys. ludności wynosiła 507. Od 2004 roku liczba podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców systematycznie rośnie.

Wnioski

1. W analizowanym okresie nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych w większości gminach powiatu siedleckiego.
2. Gmina Siedlce oraz Zbuczyn charakteryzowały się najwyższą wartością wskaźnika przedsiębiorczości.
3. W roku 2007 na terenie powiatu siedleckiego zarejestrowanych było w systemie REGON 4088 podmiotów gospodarczych, w tym samym roku liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10 tys. ludności wynosiła 507. Od roku 2004 liczba podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców systematycznie rośnie.

Literatura

- Babuchowska K., Marks-Bielska R.** 2010: Wspieranie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze środków PROW 2007-2013. *Oeconomia*, 9(2) 5-15. [www.powiatsiedlecki.pl].
- Solarz J.K.** 1990: Modele przedsiębiorczości. Doświadczenia USA i Japonii, Instytut Gospodarki Narodowej, Warszawa, 270.
- Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w woj. mazowieckim w 2010. 2011: GUS, Warszawa.

Summary

The article analyses trends of the SME sector development in the Siedlce district in the years 2007-2010. In 2007, as much as 4088 business entities across the Siedlce district were registered in the REGON system (National Official Register of Business Entities). That year, the number of business entities per 10000 inhabitants amounted to 507. In 2010, the number of business entities increased by 860 companies. The state of entrepreneurship and the changes which had occurred in recent years were discussed. Since 2004, the number of business entities per 10000 inhabitants registered in the REGON system has been systematically increasing.

The study also attempts to assess the level of entrepreneurship, establishing a rating of communes for the Siedlce province. For the purposes of analysis, entrepreneurship index was used. The communes of Siedlce and of Zbuczyn ranked highest on the entrepreneurship index.

Adres do korespondencji:

dr hab. Halina Kałuża
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
Wydział Przyrodniczy
Instytut Agronomii
Zakład Ekonomiki Organizacji Rolnictwa i Agrobiznesu
ul. Prusa 12
08-110 Siedlce
tel. (25) 643 12 52
e-mail: keior@ap.siedlce.pl